

Na vratima Svetoga sa Željkom Mardešićem

Deset godina od odlaska Željka Mardešića tvori dovoljan vremenski odmak kako bi se sagledalo što smo izgubili njegovim odlaskom i što smo dobili njegovim životom i radom. Ujedno, to je još uvijek dovoljno kratak odmak da se ne dogodi veliki zaborav na ljudsku i moralnu dubinu kušanu u susretima i razgovorima sa Željkom Mardešićem. Uz to, deset je godina dovoljno dugo vrijeme da u njegovim tekstovima jasnije opazimo što je Mardešić opazao prije i bolje od nas.

Hrvatsko katoličko sveučilište, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu, Filozofski fakultet istoga Sveučilišta te Franjevački institut za kulturu mira organizirali su tim povodom studijski dan na Sveučilištu u Splitu. Studijski se dan održao 19. listopada u Sveučilišnoj knjižnici. Esad Ćimić, dugogodišnji sugovornik i prijatelj pokojnoga Željka je planirao doći, ali ipak nije uspio. Poslao je pismo i ono je pročitano na početku studijskoga dana. Veliki dio radova koji su tog dana predstavljeni objavljujemo u ovom broju *Crkve u svijetu*.

Time se naš časopis uključuje u obilježavanje desete obljetnice smrti Željka Mardešića. On je među idejnim začetnicima i osnivačima *Crkve u svijetu*, a često se javljao i sa svojim radovima. Preko *Crkve u svijetu* je gajio odnose s drugim znanstvenicima. Među njima je bilo teologa, sociologa i ljudi uključenih u dijalog vjernika i nevjernika.

Željko Mardešić nije bio sociolog religije po obrazovanju, nego po nutarnjoj potrebi da iziđe u jasnoću sa svijetom, sobom i Bogom. Iz te su potrebe nastajale njegove knjige i tekstovi. Od njih učimo i nakon njegove smrti.

Iskustvo brutalnosti i nasilja II. svjetskoga rata koje je naglo probilo i u trenu uništilo idilu otočkoga djetinjstva nije ga više ostavljalo mirnim. Na nj se naslonilo iskustvo poniženog uma u vremenu komunističke ideologije koja je svojom zatvorenošću zaglupljivala i vezivala umove ljudima željnima znanja. Borio se protiv zaslužnoga uma i izborio se. Tako je ojačao da se više nije bojavao baviti se religijom i biti vjernikom.

Kad pogledamo njegova životna raskrižja, opažamo da je sve za što se izborio učinio sam družeći se s knjigom. Po školovanju je bio pravnik, a sociologom je religije postao zahvaljujući vlastitom trudu. Rođen je u vjerničkoj obitelji, ali je rano iskusio lom naivne djetinje vjere. Iz njega se izvukao čitanjem. Samoukim jačanjem uma pronašao je svoje shvaćanje religije. I još jednom će se uz pomoć knjiga, ovaj put uz pomoć romana velikog ruskog pisca Dostojevskog, izboriti za odluku o življenju vjere i moralnosti koja neće biti zarobljena poniženošću. Od tada će čitanjem i pisanjem hraniti svoj karakter, vjeru i svoje odnose.

Iz današnje perspektive nije uvijek lako razumjeti nutarnju glad za riječju i jasnoćom koja se rodila u zatvorenom svijetu zasjenjenim ponižavajućim zaglupljivanjem i punom prijetnji duhu koji žudi za slobodom misli i jasnoćom riječi. Pa ipak potrebno je opaziti kako je sve što je Željko Mardešić napravio dolazilo iz nutarnje potrebe da se prevladaju površnosti, zaslužjenosti i moralne obmane.

Pri koncu života, nakon što mu je Sveučilište u Splitu odalo dužno priznanje dodjelom počasnoga doktorata, mučio se sa stanjem u Crkvi i mladoj demokraciji. Znao je da je pred vjernicima i pred ljudima koji javno djeluju golemi posao. I bio je svjestan koliko su jake podzemne sile kojima nije ni do slobode ni do duha ni do dijaloga, a ni do ljudi.

Studijski je dan bio naslovljen: *Vrata Svetoga. Interdisciplinarno čitanje opusa Željka Mardešića*. Vrata su mjesto s kojega se vidi nutrina hrama, svijet oko hrama i nebo iznad njega. Organizatorima se činilo da je to primjereno mjesto Željka Mardešića. S njega je on onima u hramu znao vjerno prenijeti što je izvan njega, a onima izvan hrama što se zapravo događa u hramu. Studijski je dan bio zamišljen kao susret ljudi koji žele i mogu učiti od ovoga neobičnog čovjeka. Ovaj posebni broj *Crkve u svijetu* u istu školu poziva i sve svoje čitatelje.

Ante Vučković